

**TRAINING SPECIALISTS IN THE FIELD
OF CUSTOMS AFFAIRS IN STATE UNIVERSITY
OF TRADE AND ECONOMICS**

**ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З МИТНОЇ СПРАВИ
В ДЕРЖАВНОМУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ**

Anatolii Mazaraki¹, Nina Merezhko², Taras Karavayev³

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-278-4-13>

Abstract. Today, it is important to provide customs authorities with qualified specialists capable to perform modern tasks in the field of customs affairs at a high level in accordance with world and European standards. This task is successfully carried out by the State University of Trade and Economics (SUTE) as one of the leaders in the training of high-quality personnel for customs authorities of Ukraine and companies involved in the international trade chain. *The purpose* of the article is to highlight the peculiarities of the training specialists in the field of customs affairs in SUTE. *The research methodology* is based on the application of general scientific methods: system approach, theoretical generalization and comparison, analysis and synthesis. *The results.* The peculiarities of the training specialists in customs affairs at the SUTE at the bachelor's and master's levels are considered, which involves taking into account the practical needs of customs authorities and departments of the State Customs Service of Ukraine, international experience and European approaches. The educational program “Customs Affairs” provides to

¹ Doctor of Economic Sciences, Professor,
Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
Honored Worker of Science and Technology of Ukraine,
Rector, State University of Trade and Economics, Ukraine

² Doctor of Technical Sciences, Professor,
Head of the Department of Commodity Science and Customs Affairs,
State University of Trade and Economics, Ukraine

³ Doctor of Technical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Commodity Science and Customs Affairs,
State University of Trade and Economics, Ukraine

obtain by students of such important professional competences as the ability to carry out customs control and customs clearance of goods, to ensure compliance with the measures of tariff and non-tariff regulation of foreign economic activity, to provide control over the calculation of customs payments, to carry out expert examination of goods for customs purposes and in international trade, manage customs risks, take measures to combat smuggling, prevent customs violations, carry out customs brokerage activity. The competitive advantage of training specialists in the field of customs affairs is a systematic approach to the organization of the educational process and constant improvement of the educational content in order to take into account the practical needs of the State Customs Service, international standards and relevant EU norms. This approach is ensured by the systematic selection of educational components that allow to comprehensively form the necessary knowledge and special competences of future specialists, which ensures their ability to perform the tasks assigned to the State Customs Service of Ukraine. The educational process is carried out in modern laboratories and classrooms with appropriate technical equipment. The training of highly qualified specialists is ensured by the material and technical base of the European level for study, living and personal development. The unique SUTE library is a valuable source of knowledge for students. *Conclusions.* Graduates of the educational program “Customs Affairs” at SUTE are professionals who are able to use the acquired knowledge and skills to solve tasks and make decisions in the field of entrepreneurship, trade and customs affairs. They successfully work in the State Customs Service of Ukraine, in other state institutions, customs brokerage firms, and private companies engaged in foreign economic and international trade and logistics activities.

1. Вступ

В усьому світі активно розвивається міжнародна торгівля, що неминуче впливає на збільшення вантажопотоків, які переміщуються через митні кордони країн. Це зумовлює необхідність удосконалення митних процедур, прискорення виконання митних формальностей, покращення систем управління митними ризиками в умовах становлення та розвитку України як європейської держави і повноцінного суб'єкта міжнародних відносин.

Україна реформує митну систему відповідно до норм Європейського Союзу, який створювався як митний союз. Тому питання митної політики та митної системи при створенні ЄС були одними з ключових. В теперішній час важливими кроками для інтеграції до ЄС є розвиток митної системи України з урахуванням європейських практик. Нещодавно Україна приєдналася до Конвенції про процедуру спільного транзиту (NCTS) та запровадила з 1 жовтня 2022 спільну систему транзиту з країнами ЄС. Застосування Україною NCTS розширює обмін митною інформацією, посилює систему аналізу ризиків, забезпечує визнання форм митного контролю митними органами інших країн, що сприяє безпеці митних перевезень та розвитку міжнародної торгівлі, в тому числі з країнами ЄС.

Зазначене вище зумовлює необхідність постійного вдосконалення підготовки фахівців з митної справи.

Державний торговельно-економічний університет (ДТЕУ), як правонаступник Київського національного торговельно-економічного університету (КНТЕУ), вже понад 75 років готує фахівців для економіки та торгівлі України, майже 30 років – для митних органів. Підготовка фахівців з митної справи здійснюється на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях з урахуванням сучасних вимог, міжнародних стандартів та євроінтеграційних прагнень України.

2. Державний торговельно-економічний університет – лідер економічної та митної освіти України

Державний торговельно-економічний університет за свою більш ніж 75-річну історію став визнаним суспільством продуцентом інтелектуальних ресурсів та потужним інноваційним навчально-науковим комплексом із сучасною матеріально-технічною базою, новітніми освітніми технологіями, глобальними інформаційними мережами.

Університет запроваджує європейські підходи до підготовки нової генерації інтелектуальної еліти нації. Міжнародна співпраця з іноземними партнерами, провідними університетами, освітніми та науковими центрами світу відкриває нові можливості для студентів.

ДТЕУ як базовий заклад разом із 13 відокремленими структурними підрозділами (3 інститути, 8 коледжів, 2 училища) у 9 містах України є багатогалузевим закладом вищої освіти, що провадить освітню,

наукову, науково-технічну, інноваційну, методичну та культурно-просвітницьку діяльність, має розвинену інфраструктуру закладів освіти, навчально-виробничих, наукових центрів, інших підрозділів, об'єднаних з метою реалізації державної політики в галузі освіти і науки, виконання місії і завдань як державного закладу вищої освіти [1].

Стратегічною метою діяльності ДТЕУ є активна участь в розбудові країни у воєнний та післявоєнний період, побудова моделі європейського університету на засадах випереджального розвитку освітньої, наукової діяльності, формування гармонійної особистості, стабільно високої конкурентоспроможності в країні та світі.

Всупереч усім викликам 2022 року ДТЕУ зберіг лідерські позиції серед провідних закладів освіти України. За результатами вступної кампанії 2022 року до університету подано 12467 заяв, що зумовило 6-те місце серед ЗВО України, 4-те – серед ЗВО міста Києва і 1-ше – з-поміж економічних ЗВО України за кількістю поданих вступниками заяв.

Університет здійснює підготовку фахівців за 61 освітньою програмою першого (бакалаврського) рівня (в тому числі 3 англійською мовою викладання), 59 програмами другого (магістерського) рівня (в тому числі 12 англійською мовою викладання), 15 програмами третього (освітньо-наукового) рівня.

За результатами рейтингу «ТОП-200 Україна 2022», який враховує оцінювання діяльності університетів за 10 показниками, серед яких найбільші вагові коефіцієнти мають академічна, науково-видавнича та міжнародна діяльність, оцінка науково-дослідницьких досягнень через порівняння сайтів університетів і досягнення закладами 17 цілей сталого розвитку ООН, університет посів 43-тє місце.

Функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників ДТЕУ і здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом дотримання академічної доброчесності працівниками та здобувачами вищої освіти відповідно до норм Етичного кодексу вченого України, Антикорупційної програми ДТЕУ, Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами освіти.

З 2009 року в університеті діє Система управління якістю, спрямована на забезпечення якості освіти, розвиток автономії університету, оптимізацію використання ресурсів та постійне поліпшення усіх

процесів, пов'язаних з наданням послуг у сфері освітньої та наукової діяльності. Вперше серед ЗВО України Система управління якістю ДТЕУ сертифікована на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2015.

Зміст підготовки фахівців повною мірою відповідає ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності та стандартам вищої освіти, вимогам Національної рамки кваліфікацій і забезпечується концептуально новими підходами до змісту освітньо-професійних програм, акредитованих національним органом акредитації та міжнародними інституціями, навчальних планів і програм навчальних дисциплін.

У ДТЕУ забезпечується компетентнісний підхід до організації освітнього процесу здобувачів вищої освіти, спрямований на формування у майбутнього фахівця готовності ефективно використовувати потенційні можливості та зовнішні ресурси для досягнення поставленої мети. Компетентнісний підхід відображено у навчально-методичних комплексах дисциплін, що постійно оновлюються з урахуванням інноваційних змін.

Освітній процес спрямований на задоволення потреб ринку праці, формування у здобувачів освіти конкурентних переваг, інноваційних компетентностей.

Підготовка фахівців здійснюється в університеті за відповідними програмами з урахуванням вимог стандартів вищої освіти. Унікальною особливістю стала розробка стандартів вищої освіти ДТЕУ за всіма спеціальностями та освітніми програмами початкового, першого, другого, третього рівнів вищої освіти відповідно до Національної рамки кваліфікацій, що відповідає потребам ринку праці.

Вагомою перевагою ДТЕУ є розвинена матеріально-технічна база європейського рівня для навчання, проживання, розвитку особистості.

Модернізовані навчальні корпуси, навчальні аудиторії оснащені сучасним демонстраційним обладнанням, а лабораторії – необхідним устаткуванням; численні багатофункціональні open-space та co-working зони, спортивні майданчики, футбольне поле, тенісні корти, репетиційні зали, численні заклади харчування та комфортне студмістечко університету забезпечують всі умови для навчання, дозвілля та комфортного проживання.

Одним з найцінніших джерел знань для студентів є бібліотека ДТЕУ – інформаційно-навчальний, культурно-освітній структурний підрозділ

університету з універсальними фондами документів. До послуг користувачів бібліотеки: 11 читальних залів з фондами відкритого доступу, 7 абонементів, зал Bibliometrics, SMART-бібліотека, унікальна VR-студія, зона Кіберспорту, зали нових надходжень літератури та іноземної літератури, спеціальні сектори методичних видань ДТЕУ, фонд дисертацій та авторефератів, облаштовані комфортні зони відпочинку.

Зал Bibliometrics надає вільний доступ в режимі онлайн до вітчизняних та світових повнотекстових баз даних, наукометричних дослідницьких платформ. В університеті працює SMART-бібліотека забезпечує студентам доступ до світових електронних ресурсів, зокрема WEB OF SCIENCE, SCOPUS, WILEY SPRINGER, NATURE – EBSCO, DOAB, Science Direct, BASE, WorldWideScience та багатьох інших, а також вітчизняних електронних наукових ресурсів. SMART-бібліотека містить базу даних електронних підручників, навчально-методичних матеріалів, відеокурсів на електронних носіях, що дозволяє використати результати останніх досліджень світових і вітчизняних вчених при підготовці студентами до занять, написанні курсових та випускних кваліфікаційних робіт.

В університеті створено коворкінг «SUTE HUB», що має 3 робочі зони, залу відпочинку, конференц-залу та зону для переговорів. Локація для зустрічей дозволяє проводити презентації, лекції та майстер-класи для 70 учасників. Зали коворкінгу оснащені всім необхідним для комфортного навчання та відпочинку.

На запит студентів в університеті створено зону Кіберспорту – сучасну кіберспортивну арену, де тренуються кіберспортивні команди ДТЕУ та проводяться відкриті кіберспортивні турніри «SUTE Dota 2», «SUTE Hearthstone».

Таким чином, в ДТЕУ створені всі передумови для підготовки висококваліфікованих фахівців для різних галузей економіки та сфер діяльності України, в тому числі митної.

3. Комплексний підхід до підготовки фахівців з митної справи у ДТЕУ

Митна служба є однією з найважливіших державних інституцій та вимагає всебічної мобілізації зусиль і професійних навичок кожного працівника, а злагоджена робота митників сприяє розвитку національної економіки та створює позитивний імідж держави у світі.

Повноцінне функціонування Державної митної служби і захист митних інтересів є обов'язковим атрибутом державності України. Важливим при цьому є забезпечення митних органів кваліфікованими фахівцями, здатними виконувати сучасні завдання у сфері митної справи на високому рівні відповідно до світових та європейських стандартів. Це завдання вже майже 30 років успішно виконується Державним торговельно-економічним університетом як одним із лідерів у підготовці кадрів високої якості для митних органів України.

Митна справа є однією з профільних освітніх програм в ДТЕУ, оскільки орієнтована на підготовку фахівців у сфері зовнішньоторговельних відносин в умовах інтеграції України до європейського співтовариства, практичного функціонування зони вільної торгівлі з ЄС.

Підготовка нової генерації фахівців у сфері митної справи за світовими стандартами, що орієнтована на кінцевий результат – формування гармонійної, різнобічно розвинутої особистості, для якої професійні знання, уміння, навички та їх постійне оновлення становлять основу самореалізації в практичній діяльності.

Підготовка фахівців з митної справи в ДТЕУ (до 2022 року КНТЕУ) постійно здійснюється в рамках договорів про співробітництво з органами виконавчої влади України у сфері митної справи. Співпраця започаткована у 1993 році, коли було укладено перший договір між університетом та Державним митним комітетом України про підготовку фахівців зі спеціальності «Товарознавство та експертиза в митній справі» та відбувся перший набір студентів бакалаврського рівня вищої освіти.

У 1998 році відбувся перший випуск спеціалістів. З того часу в ДТЕУ було підготовлено близько 1400 спеціалістів і бакалаврів та понад 1150 магістрів за спеціальністю «Товарознавство та експертиза в митній справі» та освітньою програмою «Митна справа».

Передумовою підготовки висококваліфікованих фахівців є практико-орієнтований підхід, в основу якого покладено постійне співробітництво з основним стейкхолдером – Держмитслужбою України в рамках відповідних договорів та врахування практичних потреб митних органів, їх структурних підрозділів, спеціалізованих департаментів Держмитслужби. З стейкхолдерами обговорюються напрями вдосконалення організації і змісту освітнього процесу з погоджен-

ням напрямків цільової підготовки фахівців, що навчаються за освітньо-професійною програмою (ОПП) «Митна справа».

В рамках укладених договорів передбачена підготовка фахівців з повною вищою освітою з товарознавства, експертизи товарів та митної справи для потреб Держмитслужби. Університет забезпечує високий рівень підготовки фахівців з митної справи з урахуванням специфіки діяльності та потреб митних органів Держмитслужби України, відповідно до стандартів вищої освіти, міжнародних та європейських вимог. Окрім того, створюються та реалізуються програми перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних працівників ДТЕУ; кваліфіковані працівники Держмитслужби України залучаються до читання відкритих лекцій, викладання спеціалізованих дисциплін, керівництва випускними кваліфікаційними роботами студентів, їх рецензування, участі у роботі екзаменаційних комісій.

Студенти ДТЕУ мають можливість проходити практичну підготовку в митних органах, їх структурних підрозділах, спеціалізованих департаментах Держмитслужби України.

В рамках договору постійно уточнюються напрями, в дослідженні яких зацікавлена Держмитслужба, тематика курсових та випускних кваліфікаційних робіт тощо. Виконувалися спільні науково-дослідні роботи.

Відбувається тісна співпраця ДТЕУ з Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень (СЛЕД) Держмитслужби. Слід зазначити, що на сьогодні в даному підрозділі працює біля 50% випускників університету. Договір про співробітництво із СЛЕД Держмитслужби передбачає підготовку висококваліфікованих фахівців з товарознавства та експертизи товарів, реалізацію заходів щодо практичного, інформаційного, наукового характеру з експертної діяльності у сфері митної справи та міжнародної торгівлі.

Назви спеціальності, спеціалізації, а згодом освітньої програми, в рамках якої здійснювалася підготовка фахівців зазнали змін. У 1993–2015 рр. спеціальність мала назву «Товарознавство та експертиза в митній справі».

Підготовка з 2015 р. здійснюється за освітньою програмою «Митна справа» в рамках спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» (Постанова КМУ від 16 грудня 2022 р. № 1392 [2]. Підготовка здійснюється на денній та заочній формі навчання.

Освітня програма «Митна справа» передбачає набуття студентами таких фахових компетентностей як: здатність здійснювати митний контроль та митне оформлення товарів, забезпечувати контроль за дотриманням заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здійснювати контроль за нарахуванням митних платежів, проводити експертизу товарів в митних цілях та міжнародній торгівлі, управляти митними ризиками, вживати заходи щодо боротьби з контрабандою, запобігати митним правопорушенням, проводити митно-посередницьку діяльність.

Здійснюється постійне вдосконалення змісту освіти, постійно враховуються практичні потреби митниць та інших структурних підрозділів Держмитслужби, а також вимоги міжнародних стандартів та відповідних норм ЄС щодо митної політики та митної справи.

Особливістю підготовки фахівців з митної справи в ДТЕУ є системний підхід, сутність якого полягає у логічному підборі необхідних освітніх компонент (дисциплін). Освітні компоненти системно формують комплекс знань та спеціальних компетентностей майбутніх фахівців, які дозволяють повною мірою виконувати завдання, які постають перед Держмитслужбою України та компаніями, що здійснюють міжнародну торговельну та зовнішньоекономічну діяльність. На рис. 1 зображено Основні освітні компоненти, що формують компетентності фахівців з митної справи ступеню вищої освіти (СВО) «бакалавр» в ДТЕУ.

Вимогою часу стає підготовка фахівців нової якості, які здатні творчо мислити, швидко орієнтуватися в сучасному насиченому інформаційному просторі, приймати нестандартні рішення. Загальні компетентності здобувачів ступеню бакалавра, які визначені стандартом вищої освіти та ОПП, забезпечуються завдяки вивченню обов'язкових дисциплін, зокрема іноземних мов, інформаційних технологій, права та інших.

Знання іноземної мови відкриває нові можливості в професійну сферу. Здатність спілкуватися іноземною мовою (загальна компетентність) забезпечує вивчення студентами дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», на опанування якої ОПП передбачено 21 кредит.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій забезпечує вивчення дисципліни «Інформаційні технології в професій-

Рис. 1. Основні освітні компоненти, що формують компетентності фахівців з митної справи ступеню бакалавра в ДТЕУ

ній діяльності», що дає змогу отримати необхідний рівень комп'ютерної грамотності та інформаційної культури, набути практичний досвід використання сучасних інформаційних технологій і пакетів прикладних програм для розв'язання різноманітних задач. В подальшому набуті знання студенти використовують при вирішенні таких завдань як декларування товарів, визначення митної вартості та нарахування митних платежів, розробка профілів ризику з використанням спеціалізованого митного програмного забезпечення.

Формування у студентів правової культури, що включає усвідомлення закону як найвищого акту регулювання відносин між громадянами і державою забезпечує вивчення правового блоку освітніх компонент.

Фахові компетентності здобувачів ступеню бакалавра забезпечуються завдяки вивченню таких дисциплін як «Товарознавство», «Митна справа», «Товарна номенклатура ЗЕД», «Митно-посередницькі послуги», «Електронна митниця».

Значна увага в навчальних планах здобувачів ступеню бакалавра приділяється вивченню товарів як об'єктів експортно-імпорتنих операцій, що переміщують через митний кордон України у відповідних

розділах товарознавства. Після вивчення дисципліни здобувачі виконують курсову роботу з товарознавства.

За результатами вивчення дисциплін фахового спрямування студенти набувають вміння здійснювати митний контроль та митне оформлення товарів із застосуванням інформаційних технологій, заходи офіційного контролю, забезпечувати контроль за дотриманням встановлених заборон та обмежень, заходів тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також надавати митно-посередницькі послуги з декларування товарів, функціонування митних складів, магазинів безмитної торгівлі. Важливим етапом формування необхідних компетентностей майбутніх фахівців також є виконання курсової роботи з митної справи.

Необхідно зазначити, що постійно вдосконалюється практична складова підготовка фахівців з митної справи, підвищується рівень вимог до фахівців ступеню бакалавра та магістра відповідно до вимог фахових компетентностей, які визначені стандартами вищої освіти.

Окрім проходження виробничої практики в митних органах, митно-посередницьких фірмах, студенти ДТЕУ проходять практичну підготовку також в навчально-науковому центрі бізнес-симуляції, що здійснює організацію практичної підготовки здобувачів на основі бізнес-симуляції (інтерактивної моделі віртуального підприємства, яка за своїми внутрішніми умовами максимально наближена до реального підприємства). Студенти набувають практичні навички здійснення окремих бізнес-процесів та бізнес-операцій з використанням сучасних програмних продуктів та ERP – систем та досвід роботи в команді.

В університеті поширюється використання інтерактивних технологій для організації і втілення на практиці якісно нової взаємодії викладача зі студентами денної та заочної форм навчання.

Студенти, які навчаються за ОПП «Митна справа» другого (магістерського) рівня вищої освіти, повинні вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають при вирішенні завдань митної справи, зокрема застосовувати набуті знання та практичні навички при здійсненні митних процедур та виконанні митних формальностей, вміти проводити експертизу товарів в міжнародній торгівлі та для митних цілей, приймати обґрунтовані рішення за результатами досліджень, здійснювати заходи із запобігання митним ризикам.

Формування фахових компетентностей здобувачів ступеню магістра забезпечується вивченням таких дисциплін, як «Митні процедури», «Митна безпека», «Митна логістика», «Адміністрування діяльності митних органів», «Інтелектуальна власність», «Експертиза в міжнародній торгівлі», «Ідентифікація та методи визначення фальсифікації товарів (рис. 2).

Вивчення дисциплін блоку «Експертиза» передбачає набуття знань і формування практичних навичок щодо проведення експертизи продовольчих та непродовольчих товарів, сировини, матеріалів при здійсненні міжнародної торгівлі та в митних цілях, особливостей їх проведення та застосування результатів при вирішенні суперечок у міжнародній торгівлі та при митному оформленні товарів. Розглядаються також специфічні види експертиз, зокрема митна та сюрвеєрська.

Навчальними планами бакалаврів і магістрів передбачені блоки вибіркових дисциплін, які дозволяють студентам формувати індивідуальну освітню траєкторію. Слід зазначити, що вибіркові дисципліни кожен студент обирає самостійно, керуючись каталогом та відповідними презентаціями викладачів.

Рис. 2. Основні освітні компоненти, що формують спеціальні компетентності фахівців з митної справи ступеню магістра в ДТЕУ

Зважаючи на міжнародну спрямованість діяльності фахівців з митної справи та євроінтеграційний вектор розвитку України, в ДТЕУ відкрито першу і єдину на сьогодні магістерську освітню програму «Митна справа» (Customs Affairs) англійською мовою викладання. Підготовка здійснюється на денній формі навчання. Тривалість аналогічна до україномовної програми і складає 1 рік 4 міс. Перший набір студентів здійснено у 2019 р. Здобувачами на даній ОПП є також іноземні студенти.

Основними перевагами навчання на англійській програмі є:

– суттєве підвищення рівня знань англійської мови і спеціальної термінології, оскільки всі лекції, практичні та лабораторні заняття проводяться англійською мовою досвідченими викладачами;

– можливість відвідувати лекції провідних закордонних науковців і практиків, які викладають в ДТЕУ;

– перспективне працевлаштування на престижній високооплачуваній роботі у: Державній митній службі України та інших ЦОВВ; міжнародних компаніях, що здійснюють зовнішньоторговельну, логістичну та інші види діяльності, що пов'язані з міжнародною торгівлею, здійсненням митної справи.

З моменту відкриття магістерської програми «Customs Affairs» в ДТЕУ підготовлено 28 англійських фахівців з митної справи.

Підготовка фахівців з митної справи в університеті здійснюється відповідно до вимог стандартів вищої освіти та освітніх програм. Освітні компоненти навчального плану здобувачів ступенів бакалавра і магістра забезпечені програмами, робочими програмами, опорними конспектами лекцій та іншим необхідним методичним забезпеченням.

Відповідальною за підготовку майбутніх митників є кафедра товарознавства та митної справи. Значна увага на кафедрі приділяється комплексній системі формування професорсько-викладацького складу із залученням до навчально-виховного процесу провідних науково-педагогічних працівників. У складі науково-педагогічних працівників кафедри, задіяних у підготовці бакалаврів та магістрів за освітньою програмою «Митна справа» частка фахівців з науковим ступенем складає 20 осіб (100%), з них частка докторів наук, професорів – 7 осіб (35%), доцентів – 13 осіб (65%) [3].

Освітній процес забезпечений підручниками та навчальними посібниками, які підготовлені науково-педагогічними працівниками кафе-

дри товарознавства та митної справи, зокрема «Експертиза та митне оформлення товарів», «Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності», «Правила Інкотермс® 2020: використання в національній та міжнародній торгівлі», підручники з товарознавства різних груп товарів та низка інших [4–13].

Заняття проводяться у лабораторіях та навчальних кабінетах з сучасним матеріально-технічним забезпеченням. В ДТЕУ створено спеціалізований кабінет митної справи, який обладнано необхідними наочними матеріалами, технічними засобами, сучасними комп'ютерами та спеціалізованим ліцензійним програмним забезпеченням (QD Professional, MD Office), а також ряд авторських програмних пакетів (рис. 3).

Важливим аспектом формування компетентностей фахівців з митної справи є опанування європейського та міжнародного досвіду шляхом участі у міжнародних проєктах. На сьогодні в університеті реалізуються загалом 10 проєктів, серед яких один за програмою ЕРАЗМУС-ЕДУ-2022-СВНЕ-STRAND-2 напрям 2 – Партнерство для трансформації у вищій освіті та 9 в рамках програми Еразмус + Жан Моне. Варто відмітити проєкт «Програма авторизованого економічного оператора ЄС: імплементація в Україні» (EUAEOUA), метою

Рис. 3. Спеціалізований кабінет митної справи в ДТЕУ

якого є сприяння поширенню європейських студій щодо процедури отримання статусу авторизованого економічного оператора (АЕО) в контексті впровадження досвіду ЄС, який буде проводитися як модуль для різних цільових груп (бізнесу, молодих спеціалістів та практиків, залучених до ланцюгів глобальної міжнародної торгівлі, майбутніх посадових осіб митниць, митних брокерів та посередників, здобувачів вищої освіти та ін.). Проєкт спрямований на здобувачів вищої освіти ОП «Митна справа», «Міжнародна економіка», «Світова торгівля» та інших, а також фахівців, залучених до ланцюгів глобальної міжнародної торгівлі [14].

Таким чином, через участь здобувачів вищої освіти ДТЕУ у міжнародних проєктах в університеті створено умови для інтернаціоналізації освітнього процесу, використання провідного європейського та міжнародного досвіду, в тому числі у сфері митної справи та міжнародної торгівлі.

Підсумовуючи вище викладене можна стверджувати, що випускники освітньо-професійної програми «Митна справа» в ДТЕУ – це професіонали, які здатні використовувати набуті знання та вміння для вирішення завдань митної справи. Вони успішно працюють в Державній митній службі України, інших державних установах, митно-брокерських фірмах, приватних компаніях, що здійснюють зовнішньоекономічну та міжнародну торговельну і логістичну діяльність.

4. Висновки

Підготовка фахівців з митної справи в ДТЕУ здійснюється майже 30 років на бакалаврському та магістерському рівнях за постійного співробітництва з органами виконавчої влади України у сфері митної справи. Основним стейкхолдером є Державна митна служби України, провідні фахівці якої беруть активну участь у розробці стандартів вищої освіти ДТЕУ, освітньо-професійних програм. При підготовці фахівців з митної справи враховуються практичні потреби митних органів та департаментів Держмитслужби.

Вагомою перевагою ДТЕУ є розвинена матеріально-технічна база європейського рівня для навчання, проживання, розвитку особистості: модернізовані навчальні корпуси, навчальні аудиторії оснащені сучасним демонстраційним обладнанням, а лабораторії – необхідним устат-

куванням; численні багатофункціональні open-space та co-working зони, спортивні май-данчики та комфортне студмістечко університету.

Цінним джерелом знань для студентів є унікальна бібліотека ДТЕУ: 11 читальних залів з фондами відкритого доступу, 7 абонементів, зал Bibliometrics, SMART-бібліотека, унікальна VR-студія, зона Кіберспорту.

Запорукою підготовки фахівців високої якості з митної справи є системний підхід до організації освітнього процесу та постійне вдосконалення й осучаснення змісту освіти з метою врахування практичних потреб Держмитслужби, міжнародних стандартів та відповідних норм ЄС. Сутність такого підходу полягає у системному підборі необхідних освітніх компонент, які дозволяють комплексно сформувати необхідні знання та спеціальні компетентності майбутніх фахівців, що забезпечує їх здатність виконувати поставлені перед Держмитслужбою України завдання. Освітній процес здійснюється у сучасних лабораторіях та навчальних кабінетах з відповідним матеріально-технічним забезпеченням.

Важливим аспектом формування компетентностей фахівців з митної справи є опанування європейського та міжнародного досвіду шляхом участі у міжнародних проєктах.

В ДТЕУ було підготовлено близько 1400 бакалаврів і спеціалістів та понад 1150 магістрів за спеціальністю «Товарознавство та експертиза в митній справі» та освітньою програмою «Митна справа».

Випускники освітньої програми «Митна справа» в ДТЕУ – це професіонали, які здатні використовувати набуті знання та вміння для вирішення завдань та прийняття рішень у сфері міжнародної торгівлі та митної справи.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Державного торговельно-економічного університету. URL: <https://knute.edu.ua>

2. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова КМУ від 16 грудня 2022 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2022-p#Text>

3. Офіційна сторінка кафедри товарознавства та митної справи Державного торговельно-економічного університету. URL: <https://knute.edu.ua/blog/read?n=Department%20of%20merchandise%20and%20expertise%20nonfood&uk>

4. Експертиза та митне оформлення товарів : навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти / А.А. Мазаракі, Н.В. Мережко, Н.В. Калуга, Т.М. Коломієць,

Т.А. Караваєв, В.В. Осієвська, С.В. Галько; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 368 с.

5. Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності : підручник / Н.В. Мережко, Н.В. Калуга, Т.А. Караваєв. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 312 с.

6. Правила Інкотермс® 2020: використання в національній та міжнародній торгівлі : навч. посіб. / В.П. Залізнюк, В.І. Щелкунов, Т.А. Караваєв, В.А. Яценко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 156 с.

7. Караваєв Т.А. Експертиза в міжнародній торгівлі : лабораторний практикум / Т.А. Караваєв, С.О. Белінська, Т.М. Коломієць. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 164 с.

8. Товарознавство і торговельне підприємництво : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. А.А. Мазаракі; авт.: А.А. Мазаракі, Н.В. Притульська, В.А. Осика, та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 651 с.

9. Товарознавство. Т. 1. Непродовольчі товари : підручник / Н.В. Мережко, О.Р. Мокроусова, Л.А. Коптюх та ін. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 760 с.

10. Товарознавство. Т. 3. Електротовари : підручник / Л.В. Андрієвська, Т.Г. Глушкова, Н.Б. Марчук. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 272 с.

11. Товарознавство. Т. 4. Господарські товари : підручник / Т.М. Коломієць, О.І. Сім'ячко, В.О. Комаха. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 364 с.

12. Товарознавство. Т. 5. Будівельні та меблеві товари : підручник / О.І. Сім'ячко, О.С. Комаха, В.О. Комаха. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 232 с.

13. Класифікація непродовольчих товарів : монографія / А.А. Мазаракі, Н.В. Мережко, Л.А. Коптюх та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 592 с.

14. Офіційна сторінка проєкту Жана Моне «Програма авторизованого економічного оператора ЄС: імплементація в Україні». URL: <https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=44705&uk>